Год. IV. Май и Юний Книга III.

Родопски напрѣдъкъ

Мѣсечно илюстровано списание
за
наука, обществени знания и народни умотворения.

Бѣлѣжки къмъ ударението въ централния (Ахъ-челебийския) Родопски говоръ.

Ударението въ българския езикъ, прѣдимно въ българскитѣ говори, най-много и най-основно-академично до сега е изслѣдвалъ уважаемиятъ професоръ отъ Софийския университетъ г. Б. Цоневъ (Глед. Мсб. кн. VI и XIX). Че и въ тая область отъ нашата млада филология е необходимо прѣдварително да се събере изъ всички кѫтове на българското отечество суровия езиковъ материялъ, не ще и дума, обаче, както и самъ г нъ Цоневъ казва въ своята обширна научна студия „Къмъ историята на българския езикъ", стр. 6 въ кн. XIX на Мсб., нашитѣ събирачи на диалектни материаяли до скоро не сѫ обрѫщали внимание и върху ударението, та да могатъ компетентнитѣ учени поуспѣшно да си служатъ въ своитѣ научни и въ тоя обсегъ изслѣдвания.

За да може основно, тъй да се каже изчерпателно,

да се проучи ударението на даденъ говоренъ обсегъ, да се издирятъ и установятъ коренно всички правила и закони, по които днесъ, па и въ по-отколѣшно врѣме, се движи то, необходимо е досущъ да се събере всичката народна словесность отъ дадената говорна покраина и то съ всичкитѣ малко или много, па и поотдѣлно за всѣко село, отлики, каквито би имало въ случая. Обаче това е немислимо още за дълго врѣме у насъ по много причини, макаръ че на пръвъ погледъ ний и да притежаваме вече едно не малко количество събрани народоучни материяли изъ по-голѣмата часть отъ нашето отечество. Още много врѣме, трудъ, па и срѣдства трѣбва да се изхабятъ, додѣто българската народна словесность да се досъбере изчерпателно изъ всички кѫтове и кѫтчета отъ цѣлокупното българско отечество. Само тогава науката ще може окончателно и вѣрно да изтъкне и точно да опрѣдѣли всички ония свойства и отлики, които българскиятъ езикъ и като единично и самостойно цѣло има въ отношение къмъ другитѣ славянски езици, па по-ясно ще се видятъ и общитѣ му родствени връзки, що го свързватъ съ тѣхъ и съ индоевропейската езикова верига. Ето защо ще трѣбва и споредъ нашето скромно разбиране още за дълго врѣме наредъ съ частната инициатива, и държавата да се притича съ своята морална и материялна подкрѣпа.

Частно за Родопскитѣ говори, колкото имаме събранъ и издаденъ до сега езиковъ материялъ изъ тѣхъ, въ всичкия почти събирачитѣ сѫ се стремили едноврѣменно да отбѣлѣзватъ и ударенията, обаче разпръснатостьта на тоя материялъ изъ разни издания отъ една страна, и неудобствата, които се срѣщатъ при отпечатването имъ въ разни провинциялни печатници отъ друга, създаватъ не малко мѫчнотии на ученитѣ при тѣхната обработка. Подбуденъ отъ едно искрено желание да се даде поне отъ малко малко градиво на нашитѣ и чужди учени за тѣхнитѣ понататъшни научни изслѣдвания и къмъ ударението изобщо въ българския езикъ, рѣшихъ се съ всичкитѣ си скромни сили да дамъ за сега суровъ, но по-конце-

триранъ материялъ откъмъ ударението поне за единъ отъ най-добрѣ познатитѣ и типични Родопски говори, именно за Ахъ-челебийския, който при това ми е и роденъ говоръ. Въ тоя случай азъ ще се помѫча да се придържамъ и у упѫтванията, които г. Цоневъ дава въ своята „Програма за изучване българскитѣ народни говори“ (кн. XVI и XVII на Мсб.). Прѣдпочетохъ да вървя послѣдовно по частитѣ на речьта и то само за граматичното ударение въ думитѣ, както то се чува при измѣнение на формата имъ, безъ да се спирамъ и къмъ тъй нареченото фразеологично ударение, което, споредъ мене, е по-добрѣ да бѫде прѣдметъ за особени бѣлѣжки.

Спордъ послѣдната класификация, която г. Цоневъ дава за българскитѣ говори откъмъ ударението имъ, Родопскитѣ, включително и Ахъ-челебийския говоръ, поставя къмъ общобългарскитѣ говори съ подвижно или неопрѣдѣлено ударение. При все това въ познатитѣ за сега изобщо Родопски говори пакъ има думи, които въ всичкитѣ си измѣнения на формата запазватъ едно постоянно, неподвижно ударение, т. е. стои то все върху една и сѫща сричка отъ думата. Въ тоя случай азъ ще се помѫча да изброя повече думи и отъ еднитѣ, и отъ другитѣ.

I Сѫществителни.

1. Сѫщ. едносрични отъ мѫжки родъ, които иматъ подвижно ударение, т. е. прѣметатъ ударението си отъ коренната сричка надъ падежната (вин. и дат. падежи) и членната въ един. число и суфиксната въ множествено число:

бра̀в, браво̀^{a} (на браво́^{a}), браво̀^{a}т-с-н, бравѐте^a, брѐ^{a}г, бре^{a}го^a, бре^{a}го̀^{a}т, бре^{a}гувѐте^a, бу̀к, буко̀^{a}, буко̀^{a}т, букувѐте^a, бо$_a$з, базо̀^{a}, базо̀^{a}т, базувѐже^a во^{a}л'к, ва'ко^a вал'ко^{a}т вал'куве́те^a, бѝк, бико́^{a}, бико̀^{a}т, бикувѐте^a, вра̀г, враго̀^{a}, враго̀^{a}т, врагуве́те^a, вра̀т, врато́^{a}, врато̀^{a}т, вратувѐте^a, вѝк, вико̀^{a}, вико̀^{a}т, викуве́те^a, вѝр, виро̀^{a}, виро̀^{a}т, вирувѐте^a, вла̀с,[1] власо̀^{a}, власо̀^{a}т, власувѐте^a, вѐк, вѐ^{a}ко̀^{a}, ве^{a}ко́^{a}т, ве^{a}кувѐте^a, гли́с(т), глисто̀^{a}, глисто̀^{a}т, глѝстувѐте^a, гно̀й, гну'о̀^{a}, гну'о́^{a}т, гну'-

увéте^{а}, гнé^{а}в, гне^{а}вò^{а}, гне^{а}вò^{а}т, гне^{а}вувѐте^{а}, грȁд, градò^{а}, градò^{а}т, градувѐте^{а}, грáх, грахò^{а}, грахò^{а}т, граху-вѐте^{а}, грé^{а}х, гре^{а}хò^{а}, гре^{а}хò^{а}т, гре^{а}хувѐте^{а}, гò^{а}рб, гарбò^{а}, гарбò^{а}т, гарбувѐте^{а}, г'ýм.(2) г'умò^{а}, г'умò^{а}т, г'умовѐте^{а}, гѐм, ге^{а}мò^{а}, ге^{а}мò^{а}т, ге^{а}мувéте^{а}, гò^{а}з, дòл, дò^{а}ж, гоз(д), дрòб, дò^{а}х, ден',, дѝл, дòм, дрѐб, дрѐ^{а}м, дé^{а}л, дò^{а}б, дрȁм, дѝм, дȁр, ѐк, ѐ^{а}д, ѐ^{а}р, ѐ^{а}з жѐ^{а}р,(5) жѝр,

Повечето отъ посоченитѣ едносрични членувани думи въ мн. число, а нѣкои и въ единств., иматъ единъ видъ двояко, непостоянно ударение, т. е. често пѫти споредъ случая се изговарятъ сь ударение ту надъ кореньтъ, ту надъ суфиксътъ. Но погледнато по-изтънко, се вижда, че това тъй промѣнливо употрѣбявано ударение си има своето значение: да покаже или не близота по мѣсто, врѣме и по-точна опрѣдѣленость на прѣдмета. Тъй напр. когато се каже *дòне^{а}си че^{а}пувѐте^{а}, нáтучи сарпувéте^{а}, пукȁчиха са на дабувѐте^{а}, изнѐсаха хи спап'увѐте^{а}, исхòдили са врут' све^{а}тувѐте^{а}* и т. н. се разбиратъ чепове, сърпове, дѫбове и пр. близки по мѣсто и врѣме и точно опрѣдѣлени, извѣстни между дѣйствующитѣ лица прѣдмети. *Каквò стóри с чỳкуве^{а}те^{а}, укȁпаха цвѐ^{а}туве^{а}те^{а}, лѝснаха са дò^{а}бувете^{а}, иструшѝха чѝнуве^{а}те^{а}* и т. н. показватъ чукове, цвѣтове, дѫбове и чинове по-далечни по мѣсто и врѣме, или по-малко извѣстни прѣдмети. Ударението въ вин. и productoдателната имъ форма остава неизмѣнно надъ суфикса и когата сѫ тѣ нечленувани, като въ прим. *прибрȁли му са цве^{а}тò^{а}, пукȁчили му гу варх хакò^{а}, вѝде^{а} са и тó на све^{а}тò^{а}* и т. н. На много малко думи се чува ударението и надъ кореньтъ, но това азъ отдавамъ да е подъ влиянието на книжовния езикъ, защото повечето такива думи сѫ въ ново врѣме внесени въ Ахѫ-челебийския говоръ (пликъ, планъ, екъ, наръ), а други пъкъ сѫ заети отъ турски (телъ, лешъ, драмъ, зоръ, гемъ и др.).

2) Едносрични сѫщ. имена отъ мѫжки родъ, които иматъ неподвижно, постоянно ударение надъ една и сѫща сричка и въ един. и въ множ. число, членувани или не:

ȁт, ȁта, áтат, ȁтуве^{а}, ȁтуве^{а}те^{а}; *бòд*, бȁс, бȁч, бȁш, бȁше^{а}т, бей, бѐе^{а}т; бѐнт', бѝч, бир', бòг, бòй,

бòрч, брòд, брòй, брàт, брòш, бре́ªст, бу̀нт, бу̀т, бòш, бо́й, *бо́б*, влàх, вну̀к, во́л. вòªрх, гèм, г'òн', гòс(т), грòб, грòш, гòªрк, г'у̀л', г'òч. (17) двòр, дòс(т), дру̀м, *ду̀х*, ѐж, жèªм, зàр, збòр, зàмк, з'о́ªт', зѝфт', кàт, кèл', ке́ф', клѝн,(18) ку̀лп, *кло́н*, клèт, кл'у̀ч, кòл, кòн', кòс, кòч, кòш, крàй, кра̀л', кòªрс(т), ку̀п, к'у̀п', кèªр, кòªр, лòм, лòс(т), лу̀к, лѝст, мàк, м'у̀ск', нáр, нòж, пáй, пèй, пѝч, пòй, пòп, пòр, пòªт', пòªрс(т), пу̀с(т),(19) прàс, прòªт, пòªп, рàй, рáк, ро́б, рòм, ру̀п, сàл, свáт, скýт, *слòн*, *слу̀х*, *смо́к*, снòп, сòм, сòй, спѝрт, стòл, сàч, тàс, ту̀в, тѝр', тру̀п, ту̀(н)ч, т'у̀л', фѝл', фèс, хáн, *хлèªб*, хрèªн, *хрàс(т)*, хòªрт,(20) хàл, *хáрч*, цàр', чèªй, чèªм, чѝт', (21) ч'òл', шèªл, шèªп, пѝш, шо́п, штѝр', 'у̀к, 'у̀с, 'у̀ч.

И тукъ подчертанитѣ въ курсивъ сѫщ. имена се срѣщатъ често пѫти въ говорътъ съ двояко ударение, когато сѫ въ вин. форма или пъкъ членувани. Дори единъ и сѫщъ човѣкъ въ единъ случай ще употрѣби едното, а въ другъ второто ударение и то пакъ когато ще трѣбва да изкаже понятието на опрѣдѣленость или не на прѣдмета, каквото напр. *скрѝ са ф храстòª или храстоªт; стругиѝ са клунòªт, дѐту беªше́ª соªднал; иссѐкли са мло́гу хрàст'еª*, или пъкъ *хрàстувеª* и т. н.

Въ горѣизброената втора група едносрични думи ударението е спазено и въ винителната и дателната имъ форми, били тѣ членувани или не. Спазено е то надъ коренната сричка безусловно и въ всичкитѣ имъ видове умалителни и увеличителни, като *кòнчеªк, ко́нчеªту, кòнчеªкат, кòнчеªнцеª, ко́нищеª, кòнищеªту, кòнчеªтищеª* и т. н., ала въ по-сложнитѣ имъ форми, които се употрѣбяватъ въ нѣкои помашки покраини (вижъ кн. 6, год III, на „Родопски напрѣдъкъ" отъ 1905 год.), ударението се мѣсти прѣметнато въ послѣдующитѣ суфиксни срички, както що сѫ *кун'л'òчеª, кун'л'òªчеªнцеª, кун'л'òªчеªтищеª, кун'л'òªчлеªтищеª* и т. н. Ахѫ-челебийскиятъ говоръ е богатъ отъ събирателни форми на сѫщ. имена и почти всички съ досущъ малки изключения при извѣстни случаи иматъ събирателна форма, която често пѫти замѣства и множ. число. И въ тоя си видъ тѣ запазватъ едното или другото ударения, като *сòªн'еª, сан'ѐту, кòн'еª, кòн'еªту, кòш'еª, кòм'ªту*,

хра̀ст'е^а, *хра̀ст'е^{а}ту*, но и *храст'е^{а}ту*, *ква̀с'е^а*, *ква̀с'е^{а}ту* но и *квас'ѐту* и т. н.

Двусричнитѣ сѫщ. имена отъ мѫж. родъ иматъ неподвижно, постоянно ударение, което тѣ никога не мѣстятъ и когато мѣнятъ своята форма по падежъ и число, членувани или не. Обаче едни отъ тѣхъ иматъ отметнато, както го именува г. Поневъ, т. е. ударението имъ всѣкога е надъ първата или коренната сричка, а другитѣ –прѣметнато, т. е. надъ суфиксната. Азъ ще изброя тукъ само познатитѣ до сега отъ едната и другата групи, защото е невъзможно тоя пѫть да изчислявамъ всички отъ тѣхъ, що се срѣщатъ въ Ахѫ-челебийския говоръ.

1) Двусрични сѫщ. съ отметнато ударение: ба́ве^{а}ж,(22) ба̀ве^{а}же^{а}т, ба̀ве^{а}же^а, ба̀ве^{а}же^{а}те^а; бу̀бре^{а}к, бу̀бре^{а}кат, бу̀бре^{а}ци, бу̀бре^{а}ците^а; бо́бут',(23) бо̀^{а}рбун', вѝхар, *вѐ^{а}те^{а}р*, *во̀сак*, во̀^{а}гал' (членувано въ мн. число и ваглѐте^а), вѐче^{а}р, во̀^{а}мбал', (24) *во̀^{а}так*, врѐ^{а}сак, га̀рван', го̀^{а}гар', (25) го̀лаб, гла̀ве^{а}ж, *го̀де^{а}ж*, глу̀хчу, гу̀бе^{а}р, ду̀шник, ду̀мник, дѝрник, дѝвник, е́ле^{а}н', же́лад', во̀$_а$бник, за̀дник, ква̀сник, ко́пан, ко̀паа',(26) ко̀пар, ка̀ме^{а}н', *крѐ^{а}мен'*, ко̀^{а}кал', ко̀кур,(27) ко̀куш(28) ко́раб, ко̀^{а}де^{а}л', кло́пут',(29) кле́пут,(30) ло̀^{а}гун', лѐ^{а}шник, лѐпе^{а}ж, лѝнгур, ма̀мник, мѝвник, мо̀^{а}те^{а}й, ма̀е^{а}ж, мѐ^{а}се^{а}ц, мо̀мин,(31) мо̀^{а}мар',(32) о̀ре^{а}х, о̀де^{а}р, о̀мал, *па̀прат'*, пе́пе^{а}л, п'о̀^{а}так, по̀вит, по́^{а}тник, по̀вуй, по́е^{а}с, ра̀тай, рѝбник, ру̀кл'у, рѝтник, ро̀^{а}пе^{а}й, рѐме^{а}н', ста̀ре^{а}ц, сѝн'е^{а}к,(33) сто̀^{а}пник, сто́^{а}ран', со̀^{а}л'мѐ^{а}н',(35) Слѝве^{а}н, со̀^{а}рбут', ту̀рчин, то̀^{а}тне^{а}ж,(36) то̀^{а}рте^{а}й, То́дур,*) Тѝме^{а}н, Фѝлип, шу̀пе^{а}й,(37) шу̀п'е^{а}к, шу̀тник, чо́^{а}бур, чѝбур, чѐме^{а}р,(38) чѝрув, що̀^{а}рбе^{а}л', щу̀ре^{а}ц и пр. Подчъртанитѣ съ курсивъ нѣколко думи се срѣщатъ понѣкога и съ прѣметнато, непостоянно ударение, когато сѫ въ множ. число и членувани, като: вѐ^{а}руве^{а}те^а и ве^{а}трувѐте^а, во̀скуве^{а}те^а и вускувѐте^а и т. н.

2) Двусрични сѫщ. мѫжки родъ съ прѣметнато, суфиксно ударение: ако̀^{а}л, ако̀^{а}ла, ако̀^{а}лат, ако̀^{а}ле^а, ако̀^{а}-

---

*) Двусричнитѣ сѫщ. собствени на лица сѫ повечето съ отметнато ударение: Ко́л'у, Кѝр'у, П'о́атку, Пе́тар, Дѝн'у, Дѝму, До́н'у, До́р'у, Да̀фу, Лѝчу, Ра̀д'у, Щѝну и др.

ле^{а}те^{а}; бара̀к,(39) бара́ка, бара̀кат, бара̀ци, бара̀ците^{а}; бе^{а}ра̀ч, бара̀ч,(40) булѐ^{а}р, бае́^{а}ч, биѐ^{а}ч, барка̀ч, бе^{а}рбѐр, баршлѐ^{а}н, врата̀р', варда́ч, вуда́ч, гладнѝк, газнѝк, но и го́^{а}зник, гажѐ^{а}л,(41) г'ужѐн', дава̀ч, дирѐ^{а}ч, де^{а}ра́ч, дара̀к, дарва̀р', даба̀к, дул'нѐ^{а}к, д'ушѐкъ, е^{а}лѐк, же^{а}нка̀р', жува̀к, зе^{а}бе́к, забу̀н', запко̀^{а}н,(43) игра̀ч, имо̀т, крива̀к, крава̀р', килѐр, кирѐч, кува̀ч, карпа́ч, катра̀н', кафта̀н', кула̀н, к'ут'у̀к,(44) кара̀ч, ле^{а}хѐн', ле^{а}ѐ^{а}ч, лише́^{а}н, маѐ^{а}ч, мисѝр', мума́р',(45) михта̀р', нуже́^{а}р', нажѐ^{а}к,(46) пато̀^{а}р,(47) пе^{а}тѐл, пипѐр', паму̀к, руда̀н', рака́в, ре^{а}за̀ч, ре^{а}знѝч, руга̀ч, руѐ^{а}к, саму̀р, сул'нѝк, свина̀р', саха̀н', сале́п, слива̀р', сува̀т', сира̀к, се^{а}ѐ^{а}ч, старга̀ч, тала̀ш, турба̀р', тиква̀р', т'ут'у̀н', увѐн, увѐс, увче́^{а}р', ура̀ч, хле^{а}ба̀р', хле^{а}па̀ч,(48) хала̀т', хумо́т', хамба́р', фил'жѐ^{а}н, фарка̀ч, ше^{а}ста̀к, шупа̀р', ше^{а}ма̀р', ше^{а}пше́^{а}к,(49) ше^{а}пше́^{а}л(50) и др.

И двѣтѣ групи двусрични сѫщ. запазватъ ударението си надъ сѫщата сричка и когато отъ тѣхъ се образуватъ формитѣ на събирателни, умалителни и увеличителни, като: ка̀ме^{а}н'е^{а}, ка́ме^{а}н'е^{а}те^{а}, ка̀ме^{а}нче^{а}к, ка̀ме^{а}нище^{а}, ка̀ме^{а}нте^{а}тище^{а}; мума̀ре^{а}, мума̀рче^{а}к, мума̀рче^{а}нце^{а}, мума̀рище^{а}. мума̀ре^{а}тище^{а} и т. н.

Въ трисричнитѣ и многосрични сѫщ. отъ мѫжки родъ ударението е твърдѣ неопрѣдѣлено-разносрично, т. е. на едни то е надъ първата сричка, на други —надъ втората, на трети—надъ третата и въобще съ стремежъ на прѣметане, което въ едни думи върви послѣдвано, а въ други при разнитѣ имъ форми прави скокове наведнъжъ прѣзъ една и повече срички. Додѣто едни думи запазватъ ударението си надъ коренната сричка при разнитѣ производни форми, свойствени на Ахж-челебийския говоръ, други обратно, прѣметатъ го надъ суфикснитѣ. Примѣри: ко̀н', куна̀р', куна̀рник, куна̀рница, но конч^{а}тище^{а}; во̀^{а}гал', вагла̀р', вагла̀рник-ца, вагларниче́^{а}р'; дѐ^{а}л, дѐ^{а}лник, де^{а}л'ничѐ^{а}р', де^{а}л'ниче́^{а}рница; гуве^{а}да̀р', гуве^{а}да̀рник ца, гуве^{а}да̀рничище^{а}; ко́ре^{а}н', ко̀ре^{а}н'че^{а}к. ко̀ре^{а}нкове^{а}, коре^{а}нте^{а}т'у̀га; пѝле^{а}шник,(51) дѐ^{а}те^{а}шник, ко̀те^{а}шник, учѝтел, капа́л'ник, султѝл'ник, куза̀рник, крава̀рник, мле^{а}ка̀рник, те^{а}рзѝе^{а}, сулѝнажие^{а}, те^{а}л'чѐ^{а}рник, купо̀-

пал'ник,(52) калажйеª, бакаржйеª, гувеªдàрник, прусеª-нйк, ахламáрник,(53) воªсникàр', варбалòк,(54) храсталòк, бурикàк, стивастàрник(55) и др т.

Въ двусричнитѣ сжщ. мжжки родъ, съставени отъ едносриченъ коренъ и прѣставка, ударението всѣкога пада надъ прѣдставката имъ, т. е. надъ първата сричка (отметнато ударение). Сжщото правило запазватъ и всички почти трисрични и многосрични сжщ. съ прѣдставки, освѣнъ съ нѣкои малки изключения .Изреждамъ тукъ всички такива прѣдложни думи, посочени въ програмата на г. Цонева, и още нѣкои употрѣбителни въ Ахж-челебийския говоръ:

вòªзбуг, вòªздух, вòªзвуй, дòбив, дóдеªр, зàварз, зàдник, зàдух, зàгар', зàплеªс, зáлак, зáлис, зàлит, зàлуг, зàпис, зáпур, зàник,(56) зàшив. зàкис, зàструг, зàпив, йзбур, йзвур, йзвуд, йзвад, йзвив, йзвлак, йспус,(57) йзруд, йзник,(58) йзмеªт йспит, нáвик, нàлуг, нàеªм, нàкан, нàкит, нàлеªт, нàпиз, нàрач, нàсип, нèвеªн', нéман', нàшив, нàхлуп, нàказ, òбир, òблак, òбраз, òбрач, òбрук, òбфат, òблик, òбхуд òглав, òткуп, òтпур, òтук, òпит, òглеªд, òбкуп, òтвур, óбсеªк, òтсеªв, òткус, óдбив,(59) òмраз, òмап,(60) òдкуп, 'òшур, òмив, òмал, óкруп,(61) пòвуй, повит, пóдбив, пòглеªд, пòдкуп, пòдмул(62) (а), пóдпис, пòпреªг, пòсип, пòказ, пòклун, пóкрив. пòлуг, пòмеªн, пóмеªт(63), пòтик, пòтук, пòтун, пòтуп, пòчеªк, пóгреªб, пòªздеªр', пòвлак, пòдбеªл, пòдкан, пòплак, прèªслуп, прèªсул, прйлив, прèªсак(64) прéªцеªд, прèªшив, прéªлеªз, прèªхлуп, пòдник,(65) прйпеªв, прòгун, прóлук(66) (а), прйлуг, прйнус, прйлеªп, прйплуд, прйсад', прйсмеªх, прйпеªн, прйхуд, прòкуп, прòлив, прòцеªп, прéªдеªл, прèªкур, прèªнус (67) прèªхуд, прòвал, прéªпис. прйпис, рàсад', рàсул, расkрач, рàспус, рàсхуд, рàспит, рáзбуй, рàзмир, рàсказ, ỳдар, ýгар, ỳврат, ỳеªм, ỳсук, ỳстреªл, ỳхап, ỳлуг, ýруки и т. др.

Многосрични: бèздеªлник-ца-ци, бèзвеªрник. бèздумник, бèзсрамник, воªзврат'ник, вòªзбеªрник, вòªзгазник, вòªспреªтник, вòªзлавник, дòбеªрник, дòдеªрвик, дòбеªрник, зáпреªтник, зàушник, зàлужник. зàхлупак, зàдирник, зáмеªрник, нáмеªтник, нàшивник, нàрачник,

на̀рамник, на̀ре^а^зник, на̀главник, на̀сусник,(^68^) на̀дглавник, о̀майник, о̀главник, по̀дпурка, по̀дникум,(^69^) по̀ре^а^зник, пѐ^а^вратник, прѝрамник, по̀драмник, ра́здумник, пре́^а^крива, по̀ре^а^зика,(^70^) ра̀зме^а^тник, ра́з'е^а^мник, ра̀зварник, про̀варник, у̀гарникца, у̀ре^а^дник, прѐ^а^крива, по̀се^а^дница(^71^) и др. п. Всички тоя видъ прѣдложни сжщ. запазватъ неподвижно ударениото си и при промѣна на своята форма по падежъ, родъ, число, членувани или не. Примѣри: нѐве^а^не^а^, не́ве^а^н'у, нѐве^а^не^а^т, нѐве^а^не^а^те^а^; бе́здумник, бе́здумница, бѐздумника-у-че^а^, бѐздумникат, бѐздумниците^а^ и т. н.

Много малко сж думитѣ съ прѣдставка, които отстжпятъ отъ това правило и прѣметатъ удареннето си надъ коренътъ, а нѣкои и надъ суфиксътъ, вмѣсто надъ прѣдставката. Повечето отъ тѣхъ сж нови за Ахжчелебийския говоръ, внесени подъ влиянието на книжовния езикъ въ послѣдно врѣме, каквото що сж думитѣ: зако̀н, наро́д, наро̀дству или наро̀дску, пуро̀й, пруро̀к, расхо̀д, *пукро̀в*, сабра̀ние^а^, разло̀м, *суга́рник*,(^72^) *нагуда̀ч*, но и на̀гудник, *угре^а^ба̀лу*, но и о́гребник, *пувива́лу*, *пувива̀ч*, *надприпу̀сканица*, разгле^а^да̀ч, *присо́й*, *присо́йка*, *усо̀й*, *усо̀йка*, *усо̀йница*, разгро̀м, разво̀д, разли́в, пудпра́вка и още тѣмъ подобни

Курсивътъ сж мѣстни думи. (слѣдва).